

International Congress on Biological, Physical And Chemical Studies

International Congress on Biological, Physical And Chemical Studies - is an international conference platform under open access policy. The conference is led by international expert members who take an objective approach to peer review, ensuring each research paper is reviewed, edited by authors and evaluated on its own scholarly merits and research integration. Publishing and joining on the proceeding of the International Congress on Biological, Physical And Chemical Studies will ensure publishing experience and indexing possibilities on various global indexing.

Ba'zi Biologik Faol Moddalarning Qon Tomir Silliq Mushak Hujayralariga Ta'siri

Abdurazakova Iqbolxon Abduraxmonovna

o'qituvchi, Farg'ona Jamoat salomatligi tibbiyot instituti

Tursunaliyev Otabekbek Olimjon o'g'li

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti talabasi Fergana, Uzbekistan

ANNOTATSIYA

Ma'lumki, qon tomirlar - murakkab uch darajali tuzilmalar bo'lib, uning ishi ozuqa moddalarini tashish va toksinlarni olib tashlashga qaratilgan. Natijada, uzluksiz ishlash jarayonida qon tomir hujayra biologik faol moddalar ta'siriga duch keladi. Ushbu masalani o'rganish bir qator sabablarga ko'ra dolzarbdir, ulardan asosiysi aholini sog'lom saqlash va umr ko'rish davomiyligini oshirish g'oyasidir.

KALIT SO'ZLAR: silliq mushak hujayralari, media, qon tomir tizimi, biologik faol moddalar, gemodinamik stress, elastik tolalar.

Kirish

Biologik faol moddalarning (BFM) silliq mushak hujayralariga ta'sir darajasi bo'yicha tadqiqotlar ko'p yillar davomida olib borildi va, albatta, hayvonlarda sodir bo'ladigan o'zgarishlarni o'rganish orqali birinchi kashfiyotlar qilingan. Dastlab, biologik faol moddalarning kemiruvchilar va qoramollarga ta'siri o'rganildi va shundan keyingina odamlar yuqorida qayd etilgan hayvonlardan farqli ko'rsatkichlarga ega ekanligini ko'rsatadigan tadqiqotlar o'tkazila boshlandi. Va shunga qaramay, ta'siri bugungi kunda ham o'rganilayotgan asosiy biologik faol moddalar bu serotonin, gistamin, vazopressin, turli guruhlarning vitaminlari, shuningdek, kaliy, magniy kabi inson uchun zarur bo'lgan mineral moddalar kimyoviy elementlarning ionlari, yod, sink va boshqalar. Bunday holda, tomirlarni BFM bilan turli yo'llar bilan o'zaro ta'sir qiladigan uchta membranaga bo'lishga urg'u beriladi: adventitiya - kislorod va ozuqa moddalarining o'tishiga imkon beradi va kichik tomirlar muntazam ravishda qon tomir tizimida (QTT), metabolik jarayonlarning amalga oshirilishini ta'minlaydi; mediya qon tomir tizimi - ramka funksiyasini bajarib, silliq mushak hujayralarining to'planishi tufayli qonning harakatlanishiga yordam beradi; Intima- tomirlarning ichki qismi bo'lib, u diffuziya tufayli qonga kiradigan BFM lar bilan mediya qon tomir sistemasini oziqlantiradi. Va bu tomirda endoteliy katta rol o'ynaydi, u tabiatan turli moddalar o'tadigan (yoki filtrlanadigan) filtr vazifasini bajaradi.

Bugungi kunda olimlar qon tomir silliq mushak hujayralari (SMS) faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan biologik faol moddalarni o'rganishga ko'proq e'tibor berishmoqda, bu esa sayyoramiz aholisining salomatligi va uzoq umr ko'rish zarurati bilan bog'liq. .

Bularning barchasi biologik faol moddalarning uglevodorodlar faoliyatiga ta'siri sohasidagi tadqiqotlarning dolzarbligini belgilaydi. Atrof-muhit, muntazam stress va ular bilan bog'liq bosh og'rig'i va uyqusizlik kabi muammolar ham qon tomirlarining ishlashiga va hujayralarning organizm tomonidan taqdim etilgan moddalarni qabul qilish va / yoki qayta ishlash qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlash ayniqsa muhimdir.

Ta'kidlanganidek, BFM ning silliq mushak hujayralariga ta'siri haqida savollar Ko'pgina omillar bilan belgilanadi, bular ham doimiy (masalan, jins va yosh, genetika, irq va boshqa farqlar bilan bog'liq individual xususiyatlar) va orttirilgan (vazn, qon xolesterini, qon bosimi va boshqalar) turli omillar bilan kuchayishi mumkin. kasalliklar, odatlar va moyilliklar.

Ammo BFM ni qabul qilish yo'llari nafaqat oziq-ovqat va u bilan birga ozuqaviy moddalarni tabiiy iste'mol qilish, balki organizm uchun zarur bo'lgan faol moddalarni o'z ichiga olgan dori-darmonlar va vitaminlarni qabul qilishdir. Shu bilan birga, ayrim hollarda nafaqat ijobiy, balki salbiy ta'sir ham kuzatiladi, bu bir qator tarkibiy qismlarga shaxsiy intolerans yoki biologik faol moddalarni noto'g'ri ishlatish bilan bog'liq. Ammo mutaxassislarining malakali yordami bilan qon tomir silliq mushak hujayralarining ishlashiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan biologik faol moddalar uchun maqbul variantlarni tanlash mumkin (1-jadval).

1-jadval

Ism	Kemalar bilan ishlash	SQTS ga ta'siri
KTYK'lar (ko'p to'yinmagan yog'li kislotalar)	Qon lipidlari va xolesterin darajasini pasaytiradi	Antitrombik va antiaritmik ta'sir
Fito- BFM lar (sterollar va stanollar)	Xolesterin darajasini pasaytiradi, immunitetni yaxshilaydi	Ular filtratsiyadan o'tmaydi va qon tomir hujayralariga tabiiy ravishda kirmaydi
PV (polisaxaridlar)	Triglitsyeridlar, xolesterin, lipoproteinlar darajasi bilan bog'liq muammolarni oldini oladi	Glyukoza, qon bosimini pasaytiradi va hujayralarni ozuqa moddalari bilan boyitishga yordam beradi
Vitaminlar (suvda eriydi)	Qon tomirlarini tabiiy jarayonlar uchun muhim mikroelementlar bilan boyitish	Vitaminlar va PIlarni to'g'ri qabul qilish va kombinatsiyasi bilan ular PVs, vitaminlar va mikroelementlarning ko'pligi bilan erta qarishni oldini olishga xizmat qiladi;
Minerallar	Antioksidant ta'sir	Etishmovchilik tezlashgan qarishga va keyinchalik aterosklerozga olib keladi
Vitaminga o'xshash moddalar	Qon bosimini pasaytiradi, lipotrop ta'sir ko'rsatadi	Hujayra vazoaktivligini rag'batlantirish
Kichik qo'shimchalar (flavonoidlar , izoflavonlar)	Oksidlanish katalizatori, kapillyarlarni mustahkamlaydi	Trombolitik ta'sir

1-jadvalda ko'rsatilganidek, turli xil biologik faol moddalar ham himoya komponentlariga ega bo'lishi mumkin va qon tomirlariga va bevosita SQTSga turli xil ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ammo faol moddalarning eng muhim xususiyati shundaki, ularning etishmasligi SMQTS va umuman MQT holatiga salbiy ta'sir qiladi. Shuning uchun kuniga kaloriya iste'mol qilish me'yorlariga va tananing parhez qo'shimchalarini qabul qilish ehtiyojlariga muvofiq barqarorlashtirilishi mumkin

bo'lgan dietani kuzatib borish kerak.

xulosalar

Binobarin, biologik faol moddalarning SQTMS ga ta'siri ham ijobiy, ham salbiy bo'lishi mumkin, ammo agar siz dietani to'g'ri taqsimlasangiz, erta (o'rta) yoshdan boshlab mutaxassislar bilan muloqot qilsangiz, o'z sog'lig'ingizga muntazam g'amxo'rlik qilsangiz va jismoniy tayyorgarlikni saqlasangiz, keyin qon tomirlarining tiqilib qolishi bilan bog'liq ko'plab muammolardan qochish mumkin.

Albatta, optimal parhez va mashqlar to'plami alohida tanlanishi kerak, ammo taqdim etilgan ro'yxat ko'pchilik uchun yordam bo'lishi mumkin. Ammo uning kafolatlangan ta'siri empirik tarzda sinovdan o'tkazilishi kerak, bu keyingi tadqiqotlar uchun asos bo'lishi mumkin.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Bon E.I., Maksimovich N.E., Valko N.A. Miyadagi qon aylanishini tartibga solish mexanizmlari (Sharh) // Orenburg tibbiy byulleteni. 2021 yil. 4-son (36). B.7-12
2. Ivanov A. N., Popyxova E. B., Tereshkina N. E., Stepanova T. V., Zlobina O. V., Norkin I. A. Endoteliyning vazomotor funktsiyasi // Fiziologiya fanlaridagi yutuqlar. 2020. T. 51, No 4. 82-104-betlar
3. Savitskiy D.V., Linkova N.S., Kozhevnikova E.O., Saraev G.B., Kozlov K.L., Kvetnoy I.M. Endoteliy va qon tomir silliq mushak hujayralarining SASP: aterosklerozning patogenezi va terapiyasidagi roli // Molekulyar tibbiyot. 2022 yil. 4-son. B.9-16.
<https://doi.org/10.29296/24999490-2022-04-02>
4. Sytaya Yu. S. D vitamini va yurak-qon tomir patologiyasi o'rtasidagi munosabatlarning asosiy mexanizmlari // RKZh. 2022. № 1. B.95-104. doi: 10.15829 /1560-4071-2022-4602
5. Banerjee P., Kotla S., Reddy Velatooru L., Abe RJ, Devis EA, Kuk JP, Schadler K., Deswal A., Herrmann J., Lin SH, Abe JI, Le NT Menteşa sifatida Senescence bilan bog'liq sekretor fenotip yurak-qon tomir kasalliklari va saraton o'rtasida // Front Cardio- vasc Med. 2021. No 8. R. 763 - 930. DOI: 10.3389/ fcvm.2021.763930.
6. Dookun E., Walaszczyk A., Redgrave R., Palmowski P., Tual-Chalot S, Suwana A., Chapman J., Jirkovsky E., Sosa LD, Gill E., Yausep OE, Santin Y., Mialet -Peres J., Owens WA, Grieve D., Spyridopoulos I., Taggart M., Artur HM, Passos JF, Richardson GD Kardiyak ishemiya-reperfusion shikastlanish vaqtida qarigan hujayralarni tozalash tiklanishni yaxshilaydi // Qarish hujayrasi. 2020 yil. 19- son . R. 132 -1 49. DOI: 10.1111/accel.13249
7. Khosla S., Farr JN, Tchkonina T., Kirkland JL Qarish va endokrin kasalliklarda hujayrali qarishning roli // Nat Rev Endocrinol . 2020 yil. № 16 (5). R . 263- 2 75. DOI :10.1038 /s41574-020-0335-y.
8. Kotla S., Le NT, Vu HT, Ko KA, Gi YJ, Tomas TN, Giankursio C., Lusia A., Kuk J., Fujivara K., Abe J.-I. Endotelial qarish bilan bog'liq sekretor fenotip (SASP) Makorin-1 ubiquitin E3 ligaza tomonidan boshqariladi // Metabolizm. 2019. No 100. R. 1539 -15 62. DOI: 10.1016/j.metabol.2019.153962.
9. Tyrrell DJ, Blin MG, Song J., Wood SC, Zhang M., Beard DA, Goldstein D. Yoshga bog'liq mitoxondriyal disfunktsiya aterogenezni tezlashtiradi // Circ Res. 2020 yil. № 126 (3) . R. 298-314. DOI: 10.1161/circresa-ha.119.315644. 11. Исмаилов, Муминжон Юсупович, and Нигора Наманжановна Дехканова. "ПОЛУЧЕНИЕ И ОЧИСТКА НАФТЕНОВЫХ КИСЛОТ СИНТЕТИЧЕСКИМ МЕТОДОМ." *Universum: химия и биология* 2-1 (104) (2023): 54-58.
10. Abduraxmonovna, Abdurazakova Iqbolxon. "KOLLOID ERITMALARNING TIBBIYOTDAGI AHAMIYATI." *SCIENCE AND INNOVATION IDEAS IN MODERN EDUCATION* 1.9 (2023).

11. Abduraxmonovna, Abdurazakova Iqbolxon. "BIOGEN ELEMENTLARNING ODAM ORGANIZMIDAGI BIOLOGIK FAOLLIGI." SCIENCE AND INNOVATION IDEAS IN MODERN EDUCATION 1.9 (2023).
12. Abdullaev, S. S. "ON A NEW MULTILAYER TECHNOLOGY FOR SQUEEZING LEATHER SEMI-FINISHED PRODUCTS." Доктор экономических наук, профессор ЮВ Федорова Доктор философии педагогических наук (PhD), доцент, Мухаммадиев КБ Доктор социологических наук, доцент ТВ Смирнова (2023): 3.
13. Abdullaev, S. S. "RATIONAL SOLUTION OF THE ISSUE OF PROCESSING OFF-BALANCE ORE INTO CONCENTRATED NITROGEN-PHOSPHATE FERTILIZERS USING CYCLIC METHOD." Экономика и социум 5-1 (108) (2023): 4-9.